

**О.С. Василюк, канд. екон. наук, старш. наук. співробітник
Інститут тваринництва НААН**

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ БУГАЙЦІВ НА РЕЖИМНОМУ ПІДСИСІ

Постановка проблеми. Продовольча забезпеченість країни значною мірою залежить від застосування сучасних інтенсивних технологій виробництва яловичини, що базуються на використанні худоби, спроможної виявити значну інтенсивність росту. Тому необхідність наукового обґрунтування технологій ефективного виробництва м'яса, особливо в умовах формування ринкових відносин, зростає. В Україні спостерігається тенденція до зменшення худоби, тому основним резервом виробництва яловичини є використання бугайців молочних, м'ясо-молочних порід та помісного молодняка.

У зв'язку із цим нами було проведено оцінку ефективності вирощування бугайців симентальської молочно-м'ясної породи, помісей симентальської молочно-м'ясної з м'ясними сименталами та сименталів м'ясного напрямку продуктивності на режимному підсисі під коровами-годувальницями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи проблему підвищення м'ясної продуктивності, покращення якості м'яса та шкіряної сировини, зниження собівартості продукції, багато дослідників зупинялися на вивченні промислового схрещування різних порід [1]. Проводилося вивчення поєднань молочних і комбінованих порід із м'ясними з метою отримання помісного молодняка з високими відгодівельними властивостями [2]. Помісі характеризувалися досить високими показниками енергії росту, добре оплачували корм приростом, мали високий забійний вихід, високу якість м'ясної продукції. Аналогічні дані були отримані в наших дослідженнях під час визначення ефективності вирощування бугайців різних генотипів за різних технологій утримання [3].

Ефективність виробництва продукції – складна економічна категорія, в якій відбивається дія ефективних економічних законів, а зміст ефективності полягає у співвідношенні між результатами, одержаними в процесі виробництва, та матеріальними й фінансовими затратами для одержання цього ефекту [4-6]. При цьому великого значення набуває

вивчення економічної ефективності під час використання режимного підсису бугайців симентальської породи різного напрямку продуктивності.

Формування цілей статті. Метою статті є визначення ефективності вирощування бугайців симентальської молочно-м'ясної породи, помісей симентальської молочно-м'ясної з м'ясними симентами та сименталів м'ясного напрямку продуктивності на режимному підсисі до різного віку під коровами-годувальницями.

Виклад основного матеріалу досліджень. Матеріалом для досліджу були симентальські бугайці різного напрямку продуктивності, які вирощувалися до 4- та 6-місячного віку на режимному підсисі під коровами-годувальницями. До першої групи входили ровесники симентальської молочно-м'ясної породи, до другої – помісі симентальської молочно-м'ясної з м'ясними симентами, до третьої – симентали м'ясного напрямку продуктивності.

Економічну оцінку вирощування бугайців під час інтенсивного вирощування тварин при режимному підсисі розпочали з визначення кількості згодованих кормів та їх собівартості. В цьому випадку коли корови-годувальниці були вибракувані з основного молочного стада і використовувалися лише для режимного підсису телят, собівартість згодованого молока у структурі собівартості кормів на відгодівлі не враховувалась. Натомість, була врахована собівартість кормів, згодованих коровам-годувальницям протягом підсисного періоду.

Необхідно підкреслити, що до 4-місячного віку на підсисі під однією коровою було одне теля, а у період 4-6 міс. кількість корів у досліді було зменшено вдвічі і за однією коровою закріплено двоє телят. Відповідно, кількість і собівартість кормів, витрачених на корову-годувальницю протягом досліду у віковий період телят 4-6 міс., було зменшено вдвічі.

Результати розрахунку собівартості кормів, витрачених на вирощування телят до 4- та 6-місячного віку, наведено в табл. 1, а витрати і собівартість кормів для материнського поголів'я в обидва періоди досліду представлені в табл. 2.

Під час визначення основних показників економічної ефективності при інтенсивному вирощуванні бугайців симентальської молочно-м'ясної породи (1-ша група), помісних бугайців (2-га група) та молодняку симентальської м'ясної породи (3-тя група) додержувалися того, що собівартість кормів у структурі загальної собівартості одержаних відгодованих телят становила 77,1 %, тобто загальну собівартість теляти було розраховано із збільшенням собівартості кормів.

**1. Витрати та собівартість кормів для вирощування бугайців
у розрахунку на 1 гол**

Вид корму	Собівартість 1 ц корму	Група					
		I		II		III	
		Кількість, ц	Собівартість, грн	Кількість, ц	Собівартість, грн	Кількість, ц	Собівартість, грн
При вирощуванні бугайців до 4 міс.							
Сіно злаково-бобове	70	0,43	30,1	0,38	26,6	0,45	31,5
Зелені корми	20	1,09	21,8	1,01	20,2	1,13	22,6
Концентровані корми	200	1,23	246	1,23	246	1,23	246
Всього			297,9		292,8		300,1
При вирощуванні бугайців до 6 міс.							
Сіно злаково-бобове	70	1,06	74,2	1,08	75,6	1,24	86,8
Зелені корми	20	3,02	60,4	3,1	62	3,28	65,6
Концентровані корми	200	2,67	534	2,67	534	2,67	534
Всього			668,6		671,6		686,4

**2. Витрати та собівартість кормів для годівлі материнського поголів'я
з розрахунку на 1 гол**

Вид корму	Кількість, ц	Собівартість	Собівартість, грн
		1 ц, грн	
Витрати кормів до 4-місячного віку			
Сіно злаково-бобове	2,81	70	196,7
Силос кукурудзяний	9,18	19	174,42
Трава злакового степу	14,03	10	140,3
Суміш концентратів	2,05	200	410
Всього			921,42
Витрати кормів за період 4-6-місячного віку			
Трава злакового степу	14,26	10	142,6
Суміш концентратів	0,99	200	198
Всього			340,6

Результати розрахунків показників економічної ефективності вирощування симентальського молодняку піддослідних груп у молочний період при режимному підсисі під коровами-годувальницями наведено у табл. 3–4.

3. Економічна ефективність вирощування бугайців до 4-місячного віку з розрахунку на 1 гол.

Показник	Група		
	I	II	III
Собівартість кормів для бугайця, грн	297,9	292,8	300,1
Собівартість кормів для корови, грн	921,42	921,42	921,42
Загальна собівартість кормів, грн	1219,32	1214,22	1221,52
У структурі собівартості на корми, %	77,1	77,1	77,1
Собівартість 1 гол. молодняку, грн	1581,5	1574,9	1584,3
Період вирощування, днів	122	122	122
Жива маса при народженні, кг	32,2	35,4	39,1
Жива маса у віці 4 міс., кг	136,4	140,7	145,6
Приріст живої маси, кг	104,2	105,3	106,5
Середньодобовий приріст живої маси, г	854	863	873
Умовна ціна реалізації 1 кг живої маси, грн	15	15	15
Собівартість 1 ц приросту, грн	1517,7	1495,6	1487,6
Виручка від умовної реалізації приросту живої маси 1 гол., грн	1563,0	1579,5	1597,5
Прибуток від умовної реалізації приросту живої маси 1 гол., грн	226,58	236,82	244,5
Рентабельність вирощування, %	-1,22	0,31	0,89

При вирощуванні до 4-місячного віку спостерігалася більша інтенсивність росту бугайців третьої групи, вона була найбільшою серед тварин піддослідних груп. За цей період бугайці третьої групи мали абсолютний приріст живої маси на 1,2 кг та 2,3 кг більше порівняно з однолітками другої та першої груп. Це обумовило збільшення виручки від умовної реалізації приросту живої маси 1 гол. відповідно на 18 та 34,5 грн. Прибуток від умовної реалізації приросту живої маси за період до 4-місячного віку бугайців третьої групи виявився більшим на 3,2 та 7,3 % відповідно. Рівень рентабельності одержання приросту коливався від – 1,22 % для першої групи до 0,89 % для третьої групи.

4. Економічна ефективність вирощування бугайців до 6-місячного віку з розрахунку на 1 гол.

Показник	Група		
	I	II	III
Собівартість кормів для бугайця, грн	668,6	671,6	686,4
Собівартість кормів для корови, грн	1262,02	1262,02	1262,02
Загальна собівартість кормів, грн	1930,62	1933,62	1948,42
У структурі собівартості на корми, %	77,1	77,1	77,1
Собівартість 1 гол. молодняка, грн	2504,0	2507,9	2527,1
Період вирощування, днів	183	183	183
Жива маса при народженні, кг	32,2	35,4	39,1
Жива маса у віці 6 міс., кг	187,5	194,3	201,5
Приріст живої маси, кг	155,3	158,9	162,4
Середньодобовий приріст живої маси, г	849	868	887
Умовна ціна реалізації 1 кг живої маси, грн	15	15	15
Собівартість 1 ц приросту, грн	1612,4	1578,3	1556,1
Виручка від умовної реалізації приросту живої маси 1 гол., грн	2329,5	2383,5	2436,0
Прибуток від умовної реалізації приросту живої маси 1 гол., грн	226,58	236,82	244,5
Рентабельність вирощування, %	-10,83	-7,88	-5,86

Таким чином, вирощування бугайців симентальської молочно-м'ясної породи, помісей симентальської молочно-м'ясної з м'ясними сименталами та сименталів м'ясного напрямку продуктивності на режимному підсисі з коровами-годувальницями до 4-місячного віку є беззбитковим.

При продовженні вирощування молодняка до 6-місячного віку вирощування бугайців в умовах режимного підсису під коровами-годувальницями, вибракуваними з основного молочного гурту, виявилось недоцільним з економічного погляду. Це обумовлено значними витратами кормів на утримання корів годувальниць, коли в структурі раціону бугайців зменшується кількість молочних кормів. Тому одержання приросту живої маси було збитковим на рівні від 5,9-10,8 %, що свідчить про недоцільність вирощування бугайців на підсисі від 4- до 6-місячного віку.

Висновки. 1. Вирощування бугайців симентальської молочно-м'ясної породи, помісей симентальської молочно-м'ясної з м'ясними

сименталами та сименталів м'ясного напрямку продуктивності на режимному підсисі під коровами-годувальницями до 4-місячного віку є беззбитковим.

2. За показниками абсолютного приросту мали перевагу бугайці м'ясного напрямку продуктивності на 1,2-2,3 кг над ровесниками у віці 4-міс. та 3,5-7,1 кг у віці 6 міс., що вказує на більшу інтенсивність росту худоби м'ясного напрямку продуктивності.

Бібліографічний список: 1. Ефективність схрещування молочних і м'ясних порід української селекції / Е.М. Доротюк, Ф.І. Згрівець, В.Г. Прудніков, О.М. Погорілий // Наук. вісн. Львів. держ. акад. ветерин. мед-ни ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2000. – Т. 2. – Ч. 3. – С. 36-39. 2. Рыжков В.Г. Эффективность мясного скотоводства при выращивании молодняка до разной живой массы / В.Г. Рыжков, А.Ю. Шаповалов // Науч.-техн. бюл. № 71 /ИЖ УААН. – Х., 1995. – С. 39-44. 3. Василець О.С. Економічна оцінка ефективності вирощування бугайців різних генотипів при пасовищному та стійловому утриманні / О.С. Василець // Вісн. ХНАУ. – Сер. „Економіка АПК і природокористування”. – Харків, 2009. – № 6. – С. 236-243. 4. Бугуцкий А.А. Методологические основы оценки эффективности использования производственных ресурсов / А.А. Бугуцкий, В.В. Тарасова // Эффективность использования ресурсов сельскохозяйственного производства. – М: Колос. – 1984. – С. 8-28. 5. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – № 7. – С. 3-8. 6. Гайдуцький П.І. Утвердження соціально-ринкової моделі економіки в Україні / П.І. Гайдуцький // Економіка АПК – 2006. – № 8. – С. 3-7.

Василець О.С. Экономическая эффективность выращивания бычков на режимном подсосе. В статье изложен материал по определению эффективности выращивания бычков симментальской молочно-мясной породы, помесей симментальской молочно-мясной с мясным симменталом и симменталов мясного направления продуктивности на режимном подсосе до разного возраста под коровами-кормилицами. Установлено незначительное превосходство по абсолютному приросту бычков мясных симменталов на 1,2-2,3 кг над ровесниками в возрасте 4 мес. и 3,5-7,1 кг в 6 мес. Выращивание бычков на режимном подсосе под коровами-кормилицами до 4-месячного возраста безубыточное.

Vasilets O. Economic efficiency of growing steers at sensitive suction.

The article is presented on determining the efficiency of growing Simmental calves. Found a slight increase in the absolute superiority of calves Simmental beef at 1.2-2.3 kg over their peers at the age of 4 months and 3.5-7.1 kg in 6 months. Steers at sensitive suction with cows to 4 months of age breakeven.